

ÁCS

Gedeon

Pesti Hírlap 1940 szept. 18, szerda 5

Az amerikai magyar református egyházak Ács Gedeon-ünnepségei

Most, amikor e sorokat írjuk, az amerikai magyar kálvinista eklézsiák sorozatos ünnepségeket rendeznek annak emlékére, hogy kilenc évtizeddel ezelőtt Ács Gedeon magyar református lelkész — akit Kossuth Lajos „udvari papjának” szoktak volt nevezni — megkezdte New Yorkban lelkészi működését s megalapította az amerikai magyar református egyesületet, amely hathatósan hozzájárult ahhoz, hogy az amerikai magyarok egyháztársadalmi téren egységbe tömörültek. A most lepergő amerikai ünnepségek viszont alkalmasak lesznek arra, hogy az amerikai és a magyarországi református egyház között a kapocs mind szorosabbra fűződjék.

Ács Gedeon jóeszű, nyelvtelenséggel megáldott, zene és irodalom iránt fogékony ember volt. Maga is írogatott, de írásait nem igyekezett sajtó alá juttatni. Legértékesebb műve kétségkívül az Ács Tivadar által napjainkban felkutatott és feldolgozott tíz kötetes naplója, amely a szabadságharcot követő törökországi és amerikai emigrációnak egyik legérdekesebb és részletekben leggazdagabb emléke.

A kívándorló magyarok közül Ács Gedeon lépett a Mississippi-hajóról a new-yorki kikötőben először „Amerika szabad földjére”, ahol 1851 novemberében kezdte meg feljegyzéseit. Ács nyugodt idegzetű ember volt, aki figyelemre méltatott minden érdekeseget, amit lát; viszont ő maga is figyelmet keltett.

Az emigránsokat általában jóindulattal fogadták az amerikaiak New Yorkban. Március közepén néhány hölgy már társaságba állt össze, hogy a magyarok számára magyar istentiszteletet rendezzenek. E célra a Fulton-utcai holland református egyház egyik kápolnáját kérték el s e magyar egyház papjává Ács Gedeont választották meg. Ács kedves közvetlenséggel írja le első nyilvános szereplését:

— Március 14-én szónokoltam először. Néhány amerikai kisasszony is volt jelen s egyikük sikert jósolt nekem, mert erőt az eső, ami jó ómen. Gyülekeztem igen tarka volt: katolikusok, néhány református, néhány luteránus, egy görögkatolikus. Néha helmi ujdondász is volt jelen, mert akkoriban sokat írtak a lapok, kivált az egyháziak, a magyar közönségről.

Ács Gedeon hívei között sok faragatlan fickó is volt, aki bizony nevelésre szorult. Az effélék láttára fejüket csóválták a szonuzéd egyházból kijövő ájtatoskodók. Általában azonban Ács szívesen emlékszik vissza lelkészkedésének erre az idejére:

— A halgatóság gyakran tisztos kinézésű volt, írja. Művelt hölgyekből s csinos magaviseletű férfiakból állott. Egy ilyen alkalommal közöttünk volt a New York Tribune egyik szerkesztője is, aki másnap megírta lapjában, mily érdekes látványnak volt tanuja. Ez az ur, amiképpen ma alatt egyszer felnézett s látta, hogy nemcsak pár gyásztrézoló hölgy zokog, hanem az annyi bajban s veszélyben égett férfiak némelyikének szeméből is könny pördül: ő maga is, ki az imát nem érthette, érzékenyült, jobban, mint talán bármely más alkalommal.

— En magam is gyakran megindulással és fájdalmas gyönyörrel pillantottam végig a kis gyülekezeten, az első amerikai magyar egyházközösségen. Hontalan bujdosók voltunk, de a magyar egyház testvériesen kötött bennünket egymáshoz.

Ács ezután leírja, mint igyekezett lelki vigaszt nyújtani és segítségére lenni az emigránsok nyomorultabb részének:

— Egy-két magyar türethető helyzetbe került. A legtöbb azonban szűken tengett a nehéz munka után; sokan iszonyu éhséggel küzdöttek. Volt olyan, aki mihelvt a hajóbert megfizethette, visszatért Európába. Néhányan a honvágy és szegénység következtében megőrültek. Sok nyomorban veszett el, sok elszéledt Amerika távolabbi részébe...

Erre a multra, amelyet vihar és szivárvány egyaránt meglátogattak, emlékeznek most vissza az óhaza iránt érzett igaz szeretettel az amerikai magyar református eklézsiák dolgozószű és tisztalelkű hívei.

Siklóssy László.

